

Právne, inštitucionálne a medzinárodné aspekty eliminácie fenoménu „prania špinavých peňazí“

Ignác OLEXÍK*

Úvod

Veľkosť, počet a dômyselnosť dnešných finančných trhov rastie ako nikdy predtým. Obrovsky nárast v požiadavkách na finančné produkty, nové spôsoby financovania, pokrývanie nových trhov a nové automatizované obchodné a zúčtovacie systémy, vykonávané na medzinárodnom, ako aj národnom základe prispeli k mimoriadne rýchlemu rozvoju finančných trhov.

Nie je to však iba zákonný obchod, ktorý chce využívať tieto trhy, a preto sa ochrane ich finančnej a prevádzkovej integrity musí venovať náležitá pozornosť. V centre ochrany finančnej a prevádzkovej integrity finančných trhov sú opatrenia na boj proti praniu peňazí. Z viac ako 200 štátov na celom svete asi polovica buď nedávno zaviedla, alebo aktívne uvažuje o zavedení nových opatrení na boj proti praniu peňazí. Predložený príspevok analyzuje opatrenia, ktoré sa doteraz vykonali v niektorých kľúčových svetových finančných centrách. Väčšina krajín, ktorými sa budeme v našom príspevku zaoberať, sú členské štáty Európskej únie. Poznanie vývoja problému prania špinavých peňazí a analýza postupov pri jeho riešení v porovnateľnom prostredí je východiskom jeho úspešného zvládnutia aj v podmienkach Slovenskej republiky.¹

V súvislosti s vývojom spoločenského uvedomovania si čoraz viac ľudí všima dôležitosť stratégie uplatňovania práva. Represívna stránka však v oblasti prania špinavých peňazí nie je všade dôkladne prepracovaná, v dôsledku čoho mnoho obyvateľov týchto krajín vyzýva ku konfiškácii finančných prostriedkov nadobudnutých nezákonným spôsobom – ako k zastrážovaciemu prostriedku, ale aj ako forme trestu, najmä v súvislosti s prienikom rôznych aspektov nadnárodnej kriminality na medzinárodne politické fóra. Mnohé z týchto činností, ako napríklad obchod so zbraňami, hospodárske zločiny a zločiny páchané na životnom prostredí alebo drancovanie kultúrneho dedičstva na účely obchodovania, prinášajú zainteresovaným vysoké zisky, čo pritiaahlo pozornosť skupín organizovaného zločinu.

* Ing. Ignác OLEXÍK, Ministerstvo vnútra SR, Pribinova 2, 812 72 Bratislava 1; e-mail: olexik@minv.sk

¹ Trestný čin prania špinavých peňazí je v slovenskom zákonodarstve delinovaný v § 252 Trestného zákona a samostatným zákonom NR SR č. 249/1994 Z. z. v doplnení Vyhláškou Ministerstva vnútra SR č. 181/1997 Z. z. o podozrivých bankových operáciách.

1. Základný rámec medzinárodnej koordinácie pri eliminácii problému „prania špinavých peňazí“

Prvotný impulz ku koordinovanému medzinárodnému postupu proti prepieraniu špinavých peňazí sa objavuje v 80. rokoch, keď sa začínal riešiť problém distribúcie drog. V tomto kontexte mala vysokú prioritu stratégia uplatňovania práva zameraná na rozbitie organizácie hlavných distribučných sietí, ich riadenia a ekonomickej sily. Prakticky význam týchto krokov zdôraznilo začiatkom 90. rokov na svojom mimoriadnom zasadnutí Valné zhromaždenie OSN, kde sa konštatovalo, že „vysoké finančné zisky pochádzajúce z nelegálneho obchodu s drogami a s tým súvisiacich nezákonných činností umožňujú nadnárodným zločineckým organizáciám prienik do vládnych štruktúr, legálnych obchodných aktivít a spoločenských kruhov na všetkých úrovniach a ich korumpovanie, čo narušuje ekonomický a spoločenský vývoj, rušivo zasahuje do aplikácie práva a podryva základy štátu“.

Rovnako dôležitým faktorom, ktorý prispieva k zvýšenej aktivite boja proti praniu špinavých peňazí, je negatívny vplyv toku špinavých peňazí na meno úverových a finančných inštitúcií, cez ktoré tieto peniaze prechádzajú, alebo sú tam uložené. *Bazilejská komisia pre bankovú reguláciu a dozor* (ďalej len *Bazilejská komisia*) k tomuto problému konštatuje nasledovné (december 1988): „Dôveru verejnosti v banky a tým ich stabilitu môže podryť neželaná publicita majúca svoj pôvod v spojení bank so zločinom. Okrem toho bankám v bezprostrednej súvislosti s podvodnou činnosťou hrozia priame finančné straty, ktoré môžu byť jednak dôsledkom nedostatočného skríningu neželaných klientov zo strany bánk, jednak narušenia integrity vlastných zamestnancov po spojení so zločincami.“

Napriek tomu, že problémom bankového sektora sa venovalo množstvo vládnych iniciatív, aj verejnej pozornosti, je zrejme, že na účely prepierania peňazí sa môže využiť a aj sa využíva široká škála obchodných aktivít. Tom Sherman, vtedajší prezident *Špeciálnej skupiny pre finančné operácie* (FATF) sa v máji 1993 vyjadril takto: „... skúsenosť nám ukazuje, že prepierači špinavých peňazí sú schopní na svoje ciele zneužiť akúkoľvek formu obchodnej činnosti. Ohrozené sú všetky druhy finančných systémov, či už oficiálne alebo neoficiálne. Na základe tohto zistenia treba smerovať opatrenia proti praniu špinavých peňazí nielen na banky, ale aj na zmenárne, poisťovne, stavebné sporiteľne a ostatné úverové inštitúcie vrátane stávkových kancelárií.“

Z uvedených skutočností vyplýva, že každá stratégia boja proti prepieraniu špinavých peňazí musí okrem využitia tradičných prostriedkov trestného práva zapojiť do boja aj účastníkov z finančného sektora, a to v masovom meradle. Vzhľadom na oba tieto faktory sa však ukázalo, že národné iniciatívy samy osebe

nebudú postačovať. Správa pre generálneho tajomníka OSN z marca 1992 zdôrazňuje: „... pretože jeden z dôležitých predpokladov na úspešné prepieranie špinavých peňazí je maskovanie dôkazových materiálov a peňažných trás, budú súčasťou takýchto aktivít nevyhnutne tvoriť aj operácie spojené s prekračovaním hraníc, počas jedinej `transakcie` často aj viackrát. Preto kritickým bodom celého úsilia na potlačenie týchto praktík je zabezpečenie potrebnej úrovne medzinárodnej spolupráce.“

Jadro každej efektívnej stratégie boja proti prepieraniu špinavých peňazí tvorí potreba trestne stíhať túto činnosť, a to jej eliminovaním na najcitlivejšom mieste – v oblasti medzinárodnej spolupráce. Prvým veľkým krokom v tomto smere bolo prijatie *Konvencie OSN proti nezákonnému obchodu s narkotikami a psychotropnými látkami* vo Viedni v decembri 1988 (známej ako *Konvencia z roku 1988, Konvencia OSN* alebo *Viedenská konvencia*). Tento významný nástroj na medzinárodnej úrovni, ktorý dosiaľ ratifikovalo viac ako 100 štátov, má veľký vplyv na ďalšie kroky podniknuté na iných fórach a v súčasnosti sa v tejto oblasti akceptuje ako minimálny štandard, ktorý by členovia medzinárodného spoločenstva mali dodržiavať.

Základným princípom, podľa ktorého sa v tomto prípade postupovalo, je vymedzenie povinnosti každej účastníckej krajiny trestne postihovať pomerne rozsiahlu škálu aktivít tykajúcich sa obchodu s drogami, ktoré majú medzinárodný rozmer, počnúc pestovaním a výrobou drog, až po organizovanie, riadenie a financovanie obchodných operácií (podľa článku 3, odsek 1, písmeno a/ spomínanej konvencie). Písmeno b/ ďalej vymedzuje, že úmyselné pranie špinavých peňazí sa má považovať za trestný čin.

Uvedený článok Konvencie z roku 1988 ďalej vyžaduje, aby každá zúčastnená krajina v rozsahu, ktorý zodpovedá jej ústavným princípom a základným pravidlám právneho systému, trestne postihovala nadobudnutie, vlastníctvo alebo používanie majetku, o ktorom bolo v okamihu nadobudnutia známe, že pochádza z obchodu s drogami, ako aj z podieľania sa, napomáhania a nabádania na páchanie trestných činov súvisiacich s obchodovaním s drogami vrátane prania špinavých peňazí.

Veľmi dôležitým problémom `archy dôkazu vo vzťahu k uvedeným činom sa zaoberá článok 3, odsek 3, ktorý stanovuje, že vedomosť, úmysel alebo účel „sa vyvodzuje z objektívnych skutočností“. V úsilí podporiť možnosti spolupráce medzi účastníckymi krajinami na čo najvyššiu mieru sa nakoniec prijali kroky právneho a politického charakteru na redukovanie príležitosti prepierať peniaze pochádzajúce z obchodu s drogami, ako aj z iných zakázaných obchodných aktivít.

Konvencia z roku 1988 okrem požiadavky na harmonizáciu právneho systému medzi jednotlivými štátmi v danej oblasti požaduje aj zabezpečenie potrebnej úrovne medzinárodnej spolupráce. Na tento účel článok 7 uvádza klasické formy

vzájomnej právnej pomoci pri vyšetrowaní a stíhaní príslušných trestných činov a článok 5 detailne vymedzuje medzinárodné a vnútroštátne opatrenia, ktoré príslušným inštitúciám umožňujú identifikovať, vystopovať, zmraziť a zhabať prostriedky pochádzajúce z obchodu s drogami a s tým súvisiacim praním špinavých peňazí. V oboch kontextoch sa špecifikujú také opatrenia, aby podniknutiu príslušných krokov na vnútroštátnej alebo medzinárodnej úrovni nebránil princíp bankového tajomstva.

Nemožno nezdôrazniť význam a ústredné postavenie Konvencie z roku 1988 pre čo najširšiu mobilizáciu na potlačenie prania špinavých peňazí. Je to totiž jediná zmluva globálneho charakteru, ktorá hovorí o postavení uvedených aktivít mimo zákona a v nebyvalej miere stanovuje príslušné záväzky svojim signatárom, medzi ktorých v súčasnosti patrí väčšina štátov podieľajúcich sa na výrobe, tranzite a spotrebe drog. Preto ani neprekvapuje, že hneď prvá požiadavka *Štyridsiatich odporúčaní* formulovaných v roku 1990 vplyvnou organizáciou FATF znela: „Každá krajina by mala bezodkladne podniknúť kroky smerom k plnej implementácii Viedenskej konvencie a k jej plnej ratifikácii.“²

2. Legislatívne a inštitucionálne iniciatívy v rámci Európskej únie

Napriek tomu, že Konvencia z roku 1988 sa ukázala ako veľmi dôležitá, neočakávalo sa, že snaha potlačiť pranie špinavých peňazí a podporiť medzinárodnú spoluprácu smerujúcu k odstráneniu finančných operácií pochádzajúcich z obchodu s drogami bude spočívať výhradne na tomto nástroji. Ďalším významným krokom, ktorý nasledoval, bolo prijatie *Dohovoru Rady Európy o prepieraní, vyhľadávaní a konfiškácii prostriedkov pochádzajúcich z protizákonných aktivít* v roku 1990 (ďalej iba *Dohovor Rady Európy*), ktorý vstúpil do platnosti v septembri 1993 po jeho ratifikácii vo Veľkej Británii, vo Švajčiarsku, v Bulharsku a v Holandsku.

Zatiaľ čo na politickej úrovni sa do veľkej miery dbalo na to, aby opatrenia tohto Dohovoru boli plne kompatibilné s Konvenciou z roku 1988, expertná komisia, ktorá navrhla Dohovor Rady Európy, sa od samého začiatku zhodovala na požiadavke, aby záväzky dohovoru prekračovali rámec obchodu s drogami. Ukázalo sa ale, že zapracovaním princípu všeobecnej zločinnosti do nariadení Dohovoru Rady Európy dôjde na medzinárodnej úrovni k pomerne radikálnemu obratu, a preto by bolo vhodné vytvoriť priestor na prezentáciu výhrad. Čo sa týka prania špinavých peňazí, o ktorom pojednáva článok 6 Dohovoru Rady Európy, takáto definícia je príliš široká, no signatári sa pri podpise alebo ratifikácii Konvencie

² Slovensko pristúpilo k ratifikácii dňa 8. 9. 1999 a aplikáciou v praxi prijatím zákona č. 367/2000 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. 1. 2001.

môžu podľa vlastného uváženia rozhodnúť, že si zúžia kategórie definovania takýchto trestných činov podľa toho, akými právnymi normami disponuje legislatíva v konkrétnej krajine.

Hoci rozšírenie definície prania špinavých peňazí v Dohovore Rady Európy nad rámec ustanovení z roku 1988, ktoré ho spájali výlučne s obchodom s drogami, nemalo na úrovni záväzných medzinárodných dohôd obdobu, nedá sa povedať, žeby došlo k neočakávanému vývoju. Takýto postoj už predtým našiel podporu v legislatívnej praxi niekoľkých štátov vrátane Švajčiarska. Článok 305, odsek bis/ švajčiarskeho Trestného zákonníka, ktorý vstúpil do platnosti 1. augusta 1990 (mesiac pred prijatím Dohovoru Rady Európy), totiž vzťahuje pranie špinavých peňazí už na všetky druhy trestných činov.

Zmenu v pohľade na zdroj špinavých peňazí zaznamenala aj FATF, ktorá mu vyslovilo miernu podporu vo svojom piatom zo Štyridsiatich odporúčaní obsiahnutom v správe z februára 1990: „Všetky krajiny by mali uvažovať o rozšírení trestnej činnosti prania špinavých peňazí na každý trestný čin, ktorý má spojitosť s drogami; ďalšou alternatívou je trestne postihovať pranie špinavých peňazí pochádzajúcich z akejkoľvek závažnej trestnej činnosti a (alebo) z takých trestných činov, ktoré prinášajú vysoké finančné zisky, alebo len z určitých závažných trestných činov.“

Od roku 1990 sa presadzuje neustály trend oddeľovať pranie špinavých peňazí od obchodu s drogami, čo sa v rastúcej miere prejavuje najmä vo vnútornej legislatíve jednotlivých štátov. Napríklad, kým v roku 1992 FATF uvádzala, že iba niekoľko z 26 členských štátov trestne postihovalo pranie špinavých peňazí nad rámec trestnej činnosti súvisiacej s narkotikami, správa z roku 1993 už poznamenáva: „... momentálne 10 členov zaviedlo legislatívne opatrenia, na základe ktorých sa pranie finančných prostriedkov pochádzajúcich z hocikákeho závažného trestného činu alebo trestného činu prinášajúceho vysoké zisky považuje za trestný čin. U ďalších ôsmich členov je prijatie takýchto opatrení v štádiu prípravy.“

Uvedený vývoj vnútroštátnej legislatívy členských štátov Európskej únie naráha na vzájomnú spätnú väzbu aj v mnohých opatreniach medzinárodného práva a v rôznych politických vyhláseniach. V súvislosti so spomínanými medzinárodnými opatreniami treba uviesť *Direktívu Európskej únie o prevencii využívania finančných systémov na účely prania špinavých peňazí* z júna 1991 (ďalej iba *Direktíva proti praniu špinavých peňazí*), ktorá obsahuje nové postupy. Táto direktíva síce v článku 1 uvádza rovnakú definíciu prania špinavých peňazí ako Konvencia z roku 1988, ale na rozdiel od nej ju nevzťahuje výlučne na trestné činy pochádzajúce z obchodu s drogami, ale na „celkovú trestnú činnosť“. Pod týmto termínom sa skrýva trestný čin špecifikovaný v článku 1, odsek 1, písmeno a/ Viedenskej konvencie a ďalšia trestná činnosť, ktorú si na účely tejto direktívy

stanoví každý členský štát. Článok 2 ďalej vyžaduje, aby všetkých pätnásť členských štátov Európskej únie zakázalo takto definované pranie špinavých peňazí.

Príkladom politických vyhlásení na podporu boja proti praniu špinavých peňazí je komuniké vydané na záver stretnutia predsedov vlád Britského spoločenstva národov na Cypre v októbri 1993. Lídri a predstavitelia 47 z 50 členských štátov organizácie zo všetkých oblastí sveta v ňom označili prepieranie peňazí za vážnu hrozbu finančných systémov na celom svete a vyzvali svojich ministrov financií a ministrov spravodlivosti, aby preskúmali možnosti čo najlepšej vzájomnej spolupráce krajín Britského spoločenstva pri potláčaní prania finančných prostriedkov pochádzajúcich zo všetkých druhov závažnej trestnej činnosti prostredníctvom vhodnej legislatívy a právnych noriem.

Vývoj na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni odzrkadľuje skutočnosť, že čoraz väčší počet analytikov a úradníkov v štátnej a súdnej správe si uvedomuje praktické a politické nevýhody limitovaného prístupu k potláčaniu prania špinavých peňazí. Evidentne sa zlepšil aj spôsob riešenia otázky súdnych právomocí pri exteritoriálne spáchaných trestných činoch. Pri nadnárodnom charaktere mnohých rafinovaných metód prania špinavých peňazí má totiž pre funkčnosť medzinárodnej kooperácie veľký význam skutočnosť, ak štát môže vo svojej vlastnej jurisdikcii stíhať jednotlivca za účasť na takýchto aktivitách aj v prípade, že dotýčný trestný čin, z ktorého pochádzajú finančné zisky, bol spáchaný niekde inde.

Z tohto dôvodu nie je príliš šťastné riešenie, že Konvencia z roku 1988 od svojich signatárov nevyžaduje, aby v tejto oblasti prijali legislatívne opatrenia s exteritoriálnym dosahom. S tým kontrastuje článok 2, odsek 1, písmeno a/, ktorý na účely zavedenia a aplikácie príslušných nariadení stanovuje, že „nezáleží na tom, či dotýčný zločin spadá pod trestnú právomoc signatára“.

Rovnako pozoruhodné je, že podobný prístup nachádzame aj v neskorších dokumentoch – v článku 1 *Direktívy proti prepieraniu špinavých peňazí* a v článku 3 *Modelových opatrení týkajúcich sa trestných činov prepierania špinavých peňazí spojených s nelegálnym obchodovaním s drogami a s tým spojenými trestnými aktivitami*, ktoré schválilo Valné zhromaždenie Organizácie amerických štátov (OAS) na svojom zasadnutí v Nassau na Bahamách v máji 1992 (ďalej iba *Modelové opatrenia OAS*). Modelové opatrenia OAS obsahujú nariadenia na zabezpečenie podpory opatrení trestného práva v jednotlivých štátoch, na posilnenie medzinárodnej spolupráce a zvýšenie významu úlohy finančných inštitúcií v boji proti praniu špinavých peňazí.

Okrem toho článok 6, odsek 3 Dohovoru Rady Európy umožňuje, ale výslovne nenariaďuje, aby okrem činností uvedených v Konvencii z roku 1988 podľichali trestnému stíhaniu aj iné činy, vrátane nedbalého správania pri prepieraní peňazí. Uvedený prístup k nedbalému správaniu v tomto zmysle je kompatibilný s odporúčaním číslo

6 FATF, ale v ešte väčšej miere sa približuje definícii trestných činov týkajúcich sa prepierania špinavých peňazí obsiahnutej v článku 2 Modelových opatrení OAS.

Kým na jednej strane sa dospelo k všeobecnej zhode názorov na to, že boj proti praniu špinavých peňazí a potláčanie finančných aspektov vážnych foriem nadnárodnej trestnej činnosti sa musí vo veľkej miere opierať o klasické mechanizmy trestného práva, na druhej strane rozsah a povaha uvedeného problému sú také, že na zabránenie zneužitia finančných systémov na zločinné účely treba prijať opatrenia koordinované na medzinárodnej úrovni. Boj proti prepieraniu špinavých peňazí však nesmie spočívať výlučne na jednotlivých vládoch a súdnych orgánoch – ak sa tieto aktivity majú potláčať a z dlhodobého hľadiska aj do veľkej miery odstrániť, bude si toto úsilie vyžadovať kolektívnu vôľu, ako aj spoluprácu verejnosti so súkromným sektorom.

Prvou významnou iniciatívou, ktorá aplikovala tento prístup, bola *Správa o prevencii zneužívania bankového systému na prepieranie špinavých peňazí*, vydaná Bazilejskou komisiou. Primárnym cieľom správy bolo „prehlásením o etických princípoch“ podnietiť bankový sektor, aby prijal opatrenia proti zneužívaniu bánk na deponovanie a prepieranie finančných fondov nadobudnutých trestnou činnosťou, a osobitne obchodom s drogami.

Hlavné princípy tohto dokumentu, ktoré spracovala vo svojich interných smerniciach Bank of England, sú:

- poznanie svojich zákazníkov;
- dodržiavanie zákonov;
- spolupráca s orgánmi na potláčanie kriminality;
- prijatie zásad, metód a výchova personálu.

V snahe maximalizovať pôsobnosť týchto princípov, Bazilejská komisia odporučila spomínanú správu aj kontrolným orgánom v iných štátoch. Okrem iného ju schválila 19-členná Kontrolná skupina *offshore* bankovníctva (*Offshore Group of Banking Supervisors*), do ktorej patria významné finančné centrá, ako napríklad Hongkong alebo Singapur, ako aj dôležité teritória *offshore* bankovníctva a finančných služieb (Jersey, Kajmanské ostrovy a Cyprus).

Príspevok EÚ k úsiliu zabrániť šíreniu obchodu s drogami a vo všeobecnosti akémukoľvek organizovanému zločinu predstavuje už citovaná Direktíva proti praniu špinavých peňazí, aj keď nejde o explicitné bezpečnostné opatrenie, ale o opatrenie na ochranu finančného trhu EÚ.

Treba si tiež všimnúť, že Direktíva sa týka širokej škály úverových a finančných inštitúcií, ktoré definuje článok 1 s odvolaním sa na jestvujúcu legislatívu EÚ. Podľa vysvetlenia Memoranda Európskej komisie z marca 1990 tento prístup odráža názor, že „parciálne pokrytie by mohlo spôsobiť len presunutie aktivít prania špinavých peňazí z jedného druhu finančných inštitúcií na iné...“. Preto

vzhľadom na skutočnosť, že pranie špinavých peňazí možno uskutočňovať aj prostredníctvom iných profesií a podnikateľských aktivít, musia členské štáty čiastočne alebo komplexne rozšíriť platnosť nariadení Direktívy na tie profesie a aktivity, pri ktorých je obzvlášť veľká pravdepodobnosť, že sa môžu zneužiť na pranie špinavých peňazí. Článkom 13 sa zriaďuje kontaktná komisia, ktorej hlavnou úlohou je uľahčiť spoluprácu členských štátov a zabezpečiť harmonizáciu prijímaných opatrení vrátane krokov smerujúcich k rozšíreniu záväzkov aj na spomínané profesie a aktivity.

Hoci Direktíva proti praniu špinavých peňazí sa venuje predovšetkým regulácii finančných služieb v rámci jednotného európskeho trhu, je zrejmé, že bude priamo i nepriamo ovplyvňovať situáciu ďaleko za hranicami Európskej únie. Možno to dosiahnuť viacerými spôsobmi. Jeden z nich je formulovať Direktívu tak, aby sa jej ustanoveniami riadili nielen tie inštitúcie, ktoré majú hlavné sídlo v niektorom štáte EÚ, ale všetky finančné a úverové inštitúcie, ktoré v EÚ pôsobia.

Druhú a významnejšiu formu uskutočnila Európska komisia, ktorá zabezpečila, aby po ratifikácii *Dohody o vytvorení európskej hospodárskej zóny* členské štáty Európskej organizácie voľného obchodu aplikovali vo svojom zákonodarstve závery Direktívy proti praniu špinavých peňazí. Okrem toho Európska komisia vynaložila veľké úsilie na dosiahnutie pokroku v oblasti prania špinavých peňazí pri rokovaniach o uzatvorení asociačných dohôd so štátmi strednej a východnej Európy, kde sa snažila o zahrnutie klauzúl požadujúcich implementáciu štandardov ekvivalentných s Direktívou proti praniu špinavých peňazí a so Štyridsiatimi odporúčaniami FATF.

Modelové opatrenia OAS z roku 1992 okrem iného plne uznávajú špecifickú rolu finančných inštitúcií v komplexnej stratégii boja proti praniu špinavých peňazí, ktoré okrem bánk pokrývajú široký rámec finančných inštitúcií a aktivít, ale napríklad aj maklérov s cennými papiermi, prevádzkovateľov zmenární a osoby, ktoré vykonávajú aktivity patriace pod vládny alebo bankový dohľad alebo dohľad inej finančnej inštitúcie.

Tieto opatrenia možno podľa odporúčaní príslušných domácich inštitúcií rozšíriť v prípade hotovostných transakcií prevyšujúcich nimi stanovený limit aj na iné druhy ekonomických činností. Tieto opatrenia finančného sektora s prihliadaním na Štyridsať odporúčaní FATF tiež vyjadrujú známe princípy týkajúce sa okrem iného identifikácie klientov, dodržiavania zákonov, spolupráce s úradmi na potlačovaní zločinnosti a zavedenia interných tréningových programov v uvedených inštitúciách.

V tejto súvislosti je vhodné pripomenúť zásadný rozdiel medzi Direktívou proti praniu špinavých peňazí a Modelovými opatreniami, ktoré sú svojím rozsahom obmedzené len na obchodovanie s drogami a s tým súvisiacu trestnú činnosť. To bolo z väčšej časti spôsobené obmedzeným mandátom skupiny expertov poverených vypracovaním týchto opatrení.

3. Vývoj a výsledky činnosti FATF

Ako sme už spomenuli, jednou z najvýznamnejších organizácií v tejto oblasti je *Špeciálna skupina pre finančné operácie* (FATF). Založenie FATF sa uskutočnilo na zasadnutí hláv štátov a vlád siedmich priemyselne najrozvinutejších krajín (G7) spolu s prezidentom Európskej komisie v júli 1989 v Paríži (toto stretnutie je známe aj pod názvom *Sommet de L'Arch*). Odvtedy sa počet členských štátov rozšíril na 26 krajín OECD, ďalej o štáty významne sa podieľajúce na svetovom finančníctve, *Európsku komisiu a Radu spolupráce krajín Perzského zálivu*. Vďaka svojmu najznámejšiemu počinu – vydaniu Štyridsiatich odporúčaní v správe z februára 1990 – sa FATF stala najdôležitejšou medzinárodnou organizáciou z hľadiska formulácie politiky boja proti praniu špinavých peňazí a mobilizácie globálneho vedomia vo vzťahu ku komplexným problémom spojeným s potláčaním tejto dômyselnej formy kriminality.

Samotná Špeciálna skupina sa vyznačuje niekoľkými zaujímavými črtami. Nie je súčasťou žiadnej medzinárodnej organizácie typu OSN alebo OECD. Je to samostatná organizácia špecialistov so zameraním na boj proti medzinárodnému prepieraniu peňazí. Jej súčasťou je trojčlenný sekretariát so sídlom v Paríži a jej ročný rozpočet je približne 4 milióny francúzskych frankov. Okrem iných povinností parížsky sekretariát zabezpečuje aj pravidelné stretnutia členov FATF. Tieto stretnutia s účasťou štátnych delegácií s multidisciplinárnym zložením sa zameriavajú na tri hlavné priority:

- monitorovanie členských štátov ohľadne implementácie Štyridsiatich odporúčaní na boj proti praniu špinavých peňazí vytýčených v prvej správe;
- sledovanie vývojových trendov prania špinavých peňazí a preverovanie vhodných protiopatrení;
- organizovanie externých podporných programov celosvetového boja proti praniu špinavých peňazí.

V úzkej spolupráci s inými zainteresovanými medzinárodnými organizáciami, ako napríklad *Úrad Britského spoločenstva národov, Rada Európy, Rada pre colnú spoluprácu, Interpol/ICPO* alebo *Program OSN pre medzinárodnú drogovú kontrolu*, FATF vytvorila ambiciózný externý program, ktorým sa vo vedomí verejnosti usiluje podporiť vlastnú stratégiu boja proti praniu špinavých peňazí, a zároveň sa snaží dosiahnuť jej záväznú implementáciu. Zorganizovala množstvo akcií v rozličných svetových regiónoch, hoci posledne sa prioritná pozornosť venovala najmä karibskej oblasti, strednej a východnej Európe a Ázii. Napriek tomu, že členstvo v FATF je momentálne uzatvorené, začínajú sa objavovať aj regionálne FATF (v poslednom období je v centre pozornosti Rusko, Čína a Hongkong).

V súčasnosti už možno hovoriť o úspechoch externých podporných programov, a to aj v oblastiach známych svojimi *offshore* finančnými službami. To je napríklad v karibskej oblasti, ktorá bola určitý čas predmetom zostrenej pozornosti úradníkov zaoberajúcich sa potláčaním zločinnosti a iných expertov podieľajúcich sa na vyšetrovaní prania špinavých peňazí a podobných aktivít.

V máji 1992 sa vláda Jamajky stala hosťiteľom významného workshopu proti praniu špinavých peňazí. Toto stretnutie, ktoré dalo k dispozícii výsledky jedného ambiciózneho projektu zhromažďovania dát, ponúklo vynikajúcu príležitosť na analyzovanie charakteru a rozsahu spomínaného problému, na preskúmanie vývoja v danom regióne od roku 1990, keď sa v Arube konala *Karibská konferencia proti prepieraniu drogových peňazí*, a na načrtnutie budúcich postupov.

Projekt zhromažďovania dát ukázal reálny pokrok v procese budovania potrebných legislatívnych základov, bez ktorých si úspešnú stratégiu boja proti praniu špinavých peňazí vôbec nemožno predstaviť. Z celého však jasne vyplynuli aj mnohé nerealizované záležitosti, ktoré ešte treba dokončiť. V tlačovom vyhlásení vydanom pri príležitosti konania workshopu z 29. mája 1992 sa uvádza: „Väčšina štátov sa ešte len nachádza v štádiu vývoja nových politických prostriedkov a legislatívnych opatrení potrebných na riešenie finančných regulačných a administratívnych aspektov prepierania špinavých peňazí, ktoré je v súčasnosti takou hrozbou.“

Počas konania workshopu jamajská vláda schválila Štyridsať odporúčaní FATF ako základ na vykonanie ďalších krokov v tejto oblasti a vyzvala všetky vlády karibskej oblasti, aby podpísali a ratifikovali Konvenciu OSN z roku 1988 a prijali Odporúčania FATF. Na podporu tohto procesu zvolala Jamajka v novembri 1992 regionálne stretnutie ministrov, na ktorom sa účastnícke štáty okrem iného formálne zaviazali k ratifikácii Konvencie OSN z roku 1988 a k implementácii Štyridsiatich odporúčaní FATF a 19 *Odporúčaní z Aruby*.

Stretnutie vo vedomí potreby ustanoviť formálnu štruktúru na zabezpečenie monitoringu a podpory procesu implementácie spomínanej deklarácie v rámci trojročnej lehoty vytvorilo *Karibskú špeciálnu skupinu pre finančné operácie (CFATF)*, ktorá sídli v Trinidade. Jej činnosť zabezpečuje úrad na čele s anglickým výkonným úradníkom, ktorý disponuje skúsenosťami v oblasti vyšetrovania trestných činov prepierania špinavých peňazí, ako aj tvorby príslušných medzinárodných opatrení. Úrad CFATF založený v priebehu roka 1993 koordinuje proces diagnostiky a aproximácie legislatívy členských štátov, ďalej bude pôsobiť ako kliringová inštitúcia pre tréning a technickú pomoc a operovať ako styčná organizácia medzi CFATF a tretími krajinami, prípadne medzinárodnými organizáciami v prípadoch týkajúcich sa boja proti praniu špinavých peňazí a analogických záležitosti.

V podobnom duchu sa problémom prepierania špinavých peňazí zaoberali aj ostrovné štáty južného Pacifiku, z ktorých sa mnohé aktívne snažia o vybudovanie vlastného sektora *offshore* finančných služieb. V júli 1992 vydalo Fórum lídrov oblasti južného Pacifiku deklaráciu o spolupráci pri potieraní zločinu. Okrem iného deklarácia členským štátom odporučila, aby zvážili Odporúčania FATF a prioritne sa venovali ratifikácii a implementácii Konvencie z roku 1988.

Pre banky nie je ľahkou úlohou rozlíšiť medzi legitímnou potrebou finančného tajomstva a potrebou súvisiacou s trestnou činnosťou. Je to však úloha, ktorú banky musia zvládnuť. Napríklad rozlíšenie medzi „špinavými“ peniazmi z trestnej činnosti a „horúcimi“ peniazmi, ktoré investori používajú na využitie arbitrážnych možností, nemusí byť zjavné okamžite. Banka sa v takomto prípade pravdepodobne spolieha hlavne na vhodnú úroveň „náležitej opatrnosti“ alebo na zásadu „poznaj svojho zákazníka“.

Z tohto hľadiska je zbytočné hovoriť, že rozsah a metódy používané legislatívou a predpismi proti praniu peňazí sú v jednotlivých krajinách odlišné. Predpisy proti praniu peňazí v niektorých krajinách pokrývajú výlučne peniaze z činností súvisiacich s nezákonným obchodovaním s drogami. Ďalšie sa vzťahujú aj na iné závažné trestné činy, napríklad terorizmus, krádeže, vydieranie, falšovanie, spreneveru atď., zatiaľ čo iné zahrňajú v ich legislatíve o praní peňazí aj finančné trestné činy.

Na základe toho sa preventívne systémy dopadajúce na banky môžu zhruba rozdeliť na nasledujúce typy:

Systémy oznamujúce veľkosť transakcie

Tieto systémy zahrňajú automatické oznamovanie určitých typov finančných transakcií presahujúcich dopredu stanovený peňažný prah bez ohľadu na to, či sa transakcia považuje za podozrivú. Bankári zisťujú a oznamujú niektoré detaily o transakciách presahujúcich dopredu stanovenú peňažnú čiastku. Spojené štáty americké sú pravdepodobne najlepším príkladom takéhoto systému (hoci zmeny vyúsťujúce do hybridného systému už vidno a možno očakávať, že sa zosilnia v dôsledku nedávneho zavedenia zákona Annunzia Wylieho). Takýto systém je však značne nezaostrený, a preto je často nákladný, a dokonca môže vyústiť do preťaženia spôsobeného oznamovanými informáciami (v USA sa každý rok podá asi šesť miliónov správ o hotovostných transakciách). Veľký počet podaných správ nemá žiadnu súvislosť s praním peňazí a tie, ktoré ju majú, môžu zostať skryté a vyšetrovacie orgány ich kvôli tejto záplave správ nemusia vôbec sledovať.

Systémy oznamovania vychádzajúceho z podozrenia

Tu sa využíva skúsenosť bankového personálu iba na identifikovanie a oznamovanie podozrivých transakcií. Po oznámení zaslanom centrálnemu orgánu (FIU) bude buď dané povolenie na pokračovanie v transakcii, alebo transakcia

bude zamietnutá; obvykle nastáva prvý prípad. Chybou tohto systému je, že keď personál nemá dostatočné školenie, podozrivé transakcie sa nemusia nahlásiť, alebo sa môžu nahlásiť nesprávne. Aby tento systém riadne fungoval, personál musí získať dostatočné skúsenosti v identifikovaní podozrivých transakcií. Niekedy je ťažké vôbec rozpoznať, čo vzbudzuje podozrenie. Väčšina štátov sveta však napriek tomu takéto systémy prijíma.

Hybridné systémy

Hybridné systémy kombinujú dva predchádzajúce systémy a vyšetrovacím orgánom umožňujú, aby sa sústredili na podozrivé transakcie v rovnakom čase, keď prijímajú údaje o všetkých transakciách presahujúcich určitý dopredu stanovený prah. Austrália, Nemecko, Taliansko a Holandsko sú dobrými príkladmi hybridných systémov.

4. Niektoré národné systémy, ich špecifiká a zmeny

V ďalšej časti analyzujeme systémy niekoľkých ekonomicky vyspelých štátov, ktoré majú vybudované orgány na boj s pránim špinavých peňazí – *Finančné spravodajské agentúry (Financial Intelligence Unit – FIU)*. Okrem toho na medzinárodnej úrovni pôsobí ako koordinátor organizácia *Egmont group*³ a pri rôznych medzinárodných organizáciách pôsobia určité oficiálne orgány, ktoré neboli špeciálne vytvorené na zamedzenie prania peňazí. Pokiaľ sa však zúčastňujú na boji proti nezákonnému obchodovaniu s drogami, spolupracujú aj pri zamedzovaní prania peňazí. Z týchto orgánov je potrebné spomenúť *Úrad na zamedzovanie a potlačanie nezákonného obchodovania s drogami, Vládmu delegáciu pre národný plán proti drogám* a pod.

Vo väčšine uvádzaných krajín je zdaňovanie a pranie peňazí v rôznych kompetenciách. Informácie sa však môžu vymieňať. Daňový vyšetrovací orgán, ktorý sleduje daňové úniky, keď zistí, že sa týkajú peňazí pochádzajúcich z nedovolených zdrojov, poskytuje informácie FIU. Táto výmena môže byť recipročná, keď FIU zistí nepriznané peniaze, ktoré nepochádzajú z nedovolených zdrojov. Okrem toho je FIU hlavným úradom na zhromažďovanie informácií a tie postupuje na ďalšie vyšetrovanie vyšetrovacím orgánom (Veľká Británia, Taliansko atď.).

V **Spojených štátoch amerických** zriadilo Ministerstvo financií USA 25. apríla 1990 *Sieť proti finančným trestným činom (FinCEN)*, ktorá má za úlohu zhromažďovať, analyzovať a rozširovať informácie o finančných trestných činoch. Na

³ Napriek jej postupnému kreovaniu bola konečná definícia FIU prijatá na stretnutí predstaviteľov 24 štátov a 8 medzinárodných organizácií 9. júna 1995 v Bruseli v paláci Egmont-Arenberg; odtiaľ aj názov *Egmont group*.

vládnej úrovni má poskytovať informácie z viacerých zdrojov a vytvoriť analytickú sieť, aby podporila represívne a regulačné orgány pri zisťovaní, vyšetrowaní a trestnom stíhaní finančných trestných činov. FinCEN zabezpečuje aj koordináciu a zhromažďovanie spravodajských informácií o finančných trestných činoch. Vyšetrowanie finančnej stránky zločineckej organizácie môže pomôcť aj pri dokazovaní nezávislých trestných činov alebo činov proti verejnému poriadku.

Hlavnou úlohou FinCEN je, aby zhromaždila na jednom mieste informácie a poznatky vlastnené rôznymi agentúrami zaangażovanými na vyšetrowaní finančných trestných činov a regulovaní finančných inštitúcií. V súčasnosti FinCEN zamestnáva vyšetrowateľov trestných činov a analytikov z colných úradov, IRS (daňovej služby), DEA, tajnej služby, Poštovej kontrolnej služby a FBI. Okrem agentov a analytikov, ktorí sú dlhodobo pridelení zo svojich agentúr, FinCEN má aj stálych expertov na spracovanie údajov a vytvára si aj pracovné vzťahy so štátnymi, miestnymi a zahraničnými represívnymi orgánmi.

Zákon o bankovom tajomstve v USA nevyžaduje od finančných inštitúcií potvrdiť totožnosť nových zákazníkov pri otváraaní účtov alebo pri inom významnom vzťahu. Od všetkých finančných inštitúcií však vyžaduje, aby overili totožnosť každého jednotlivca, ktorý vykonáva menovú transakciu v hotovosti presahujúcu 10 000 USD, a aby získali detailné informácie o vykonávateľovi, adresátovi a transakcii vrátane mien vykonávateľa a adresáta, ich adries, daňových identifikačných čísel, dátumov narodenia a povolání alebo živností. Tieto informácie musia byť zahrnuté do správ o hotovostných transakciách a predložené vnútornej službe príjmov.

Všetky agentúry regulujúce banky v USA, t. j. *Federálny rezervný úrad*, *Úrad pre bankový dozor*, *Úrad pre dohľad nad sporiteľňami*, *Federálna korporácia pre poisťenie vkladov* vyžadujú od finančných inštitúcií, ktoré regulujú, vrátane dcérskych spoločností zahraničných bánk, bankových holdingových spoločností USA, aby známe trestné činy alebo podozrenie na ne dôsledne oznamovali.

Od finančných inštitúcií sa nepožaduje, aby vzťahy so zákazníkmi po oznámení podozrivej činnosti prerušili. Na rozdiel od iných systémov, finančné inštitúcie však nie sú chránené pred trestným stíhaním, ak pokračujú v obchode so zákazníkom. Tresty za porušenie zákonov o praní peňazí sú veľmi prísne. Porušenie predpisov môže viesť k pokutám až do 500 000 USD alebo dvojnásobku hodnoty prepraného majetku, podľa toho, čo je vyššie, alebo k uväzneniu až do dvadsať rokov. Občianskoprávne tresty sú obmedzené na porušenia finančných transakcií a na priestupky v medzinárodnej doprave a sankcie môžu byť vymerané v hodnote zahrnutého majetku, fondov alebo peňažných prostriedkov, alebo do 10 000 USD.

Okrem toho, majetok zahrnutý do transakcie alebo do pokusu o transakciu pri naplnení skutkovej podstaty niektorých trestných činov môže byť v občianskoprávnom

alebo trestnoprávnom konaní skonfiškovaný vládou. Pojem *majetok* v tomto prípade znamená hotovostné peniaze, alebo iný majetok, ktorý sa perie, ako aj majetok použitý pri takomto konaní, provízie alebo poplatky použité na uľahčenie trestného činu prania. Majetok môže predstavovať nehnuteľnosť, hnutel'ný majetok a v niektorých prípadoch to môžu byť „náhradné aktíva“ alebo aktíva ekvivalentnej hodnoty.

Vo Veľkej Británii je identifikácia najzložitejšou oblasťou predpisov pojednávajúcich o praní špinavých peňazí. Táto zložitosť vzniká kvôli praktickým ťažkostiam, s ktorými sa stretávame u osôb vykonávajúcich obchody pokryté predpismi pri identifikovaní určitých typov klientov a ich partnerov, a byrokratickému zaťaženiu, ktoré by inštitúcie inak preniesli na nich, keby boli pokryté jednoduchou paušálnou požiadavkou na identifikáciu všetkých klientov a ich partnerov, s ktorými vykonávajú obchod. Predpisy „hádzu širokú sieť“ na určité typy klientov alebo ich partnerov, ktorí majú byť identifikovaní a potom vytvárajú rôzne výnimky z potreby identifikácie.

Oznamovacie postupy sa vo Veľkej Británii riadia vládnym predpisom číslo 14, ktorý na základe skúseností z minulosti odporúča inštitúciám vypracovať interné predpisy požadujúce pre väčšiu ochranu zamestnancov, aby si viedli vlastné záznamy o akýchkoľvek informáciách postúpených úradníkovi pre sťažnosti o praní peňazí a uschovávali ich na bezpečnom mieste, ak majú podozrenie, že je to práve ten úradník, ktorý perie peniaze.

Treba si uvedomiť, že zamestnanec môže postúpiť záležitosť alebo informácie týkajúce sa jeho poznatkov alebo podozrenia iba v súlade s postupmi a nemôže odovzdať informácie žiadnemu zo svojich kolegov alebo známych v iných finančných inštitúciách či niekde inde. To by malo pomôcť uchovať finančnú a prevádzkovú integritu finančnej inštitúcie, a zároveň zamestnancom znížiť možnosť varovať tie osoby, o ktorých sa vie, že vykonávajú pranie peňazí, alebo sú z tejto činnosti podozrivé. To totiž znamená, že ak sa podozrivý klient alebo jeho partner dopočujú o podozrení finančnej inštitúcie mimo nej, alebo priamo v nej, potom budú schopní ukončiť svoj vzťah s konkrétnou finančnou inštitúciou, uskutočniť svoj obchod inde a pokúsia sa porušiť finančnú a prevádzkovú integritu inej finančnej inštitúcie. Inými slovami, v súčasnosti vo Veľkej Británii neexistuje prehľadný systém prenosu informácií medzi finančnými inštitúciami, ktorý by mohol vytvoriť jednotný front proti praniu peňazí.

Možno to súvisí so skutočnosťou, že vo Veľkej Británii, čo je neobvyklé pre finančný sektor, sa vláda rozhodla kriminalizovať nerealizovanie predpisov, takže nezavedenie a neudržiavanie postupov v súlade s predpismi je trestný čin, či už je osoba vykonávajúca príslušnú finančnú transakciu zahrnutá do plánu prania peňazí, alebo nie. Porušenie predpisov bude pre príslušnú inštitúciu znamenať, že

bude obvinená z trestného činu a zodpovedná osoba bude odsúdená až na dva roky, na peňažnú pokutu alebo na ich kombináciu, pričom pokuta nesmie presahovať zákonné maximum. Keď trestný čin spácha korporácia, verejná obchodná spoločnosť alebo iné združenie a spáchanie bolo so súhlasom alebo s tajným súhlasom, alebo sa kvalifikuje ako zanedbanie zo strany riaditeľa, partnera, manažéra, tajomníka alebo podobného úradníka či ktorejkoľvek osoby nárokujúcej si konať v tomto postavení, tí budú tiež obvinení z tohto trestného činu.

V Španielsku zákon 19/1993 stanovuje, že všetky strany, ktoré mu podliehajú (finančné inštitúcie, poisťovacie spoločnosti zaoberajúce sa životným poistením, maklérske spoločnosti a agentúry, podniky kolektívneho investovania, manažérske spoločnosti pre kolektívne investovanie a penzijné fondy, portfóliové manažérske spoločnosti, spoločnosti vydávajúce úverové karty, jednotlivci a právnické osoby vykonávajúce výmenu mien atď.), musia identifikovať svojich zákazníkov v čase vytvorenia obchodného vzťahu, ako aj všetkých zákazníkov, ktorí si želajú vykonávať transakcie na viacnásobnom základe, s výnimkou tých transakcií, ktoré majú špecifickú výnimku zo zákona (keď je zákazníkom finančná inštitúcia alebo akýkoľvek subjekt podľa už spomenutého zákona, identifikácia sa nevyžaduje). Ak existujú dôkazy alebo vedomosť o tom, že zákazníci alebo iné osoby požiadané o predloženie identifikácie nekonajú vo svojom vlastnom mene, finančná inštitúcia musí požadovať informácie potrebné na identifikovanie osôb, pre ktoré zdanlivý zákazník koná.

V roku 1990 španielske právo ustanovilo na daňové účely požiadavky, aby všetky fyzické a právnické osoby používali daňové identifikačné číslo (NIF) pri všetkých veľkých daňových transakciách, a osobitne pri transakciách s finančnými inštitúciami. Finančné inštitúcie sú tiež povinné požadovať príslušné NIF. Oznámenie NIF finančným inštitúciám sa požaduje vtedy, keď sa peňažné prostriedky, veci alebo cenné papiere uložia, alebo sa zveria takýmto inštitúciám, alebo keď sa požadujú pôžičky. Daňové identifikačné číslo sa požaduje aj pri určitých šekových transakciách. Čo sa týka oznamovania podozrení, španielsky zákon 19/1993 požaduje od všetkých strán, ktoré mu podliehajú, aby akýkoľvek krok alebo transakciu, pri ktorých sú dôkazy alebo vedomosť o spojení s praním peňazí, nahlásili *Výkonnej službe Komisie pre zamedzovanie prania peňazí*. V každom prípade sa musia viesť údaje o všetkých zákazníkoch otvárajúcich si účty alebo vykonávajúcich transakcie v hodnote presahujúcej jeden milión pesiet.⁴

Citovaný zákon ďalej stanovuje administratívny postup na potrestanie všetkých jemu podliehajúcich strán, ktoré nesplnia povinnosti uložené daným zákonom. Tento postup sa nevzťahuje na správanie, ktoré už bolo potrestané v trestnom

⁴ Pri uvádzaných údajoch v bývalých menách v súčasnosti platí ekvivalent hodnoty v eurách.

konaní. Zákon klasifikuje priestupky ako *závažné* a *veľmi závažné*. Na základe uvedeného delenia sa ukladajú aj odlišné tresty.

V **Taliansku** sa identifikačné a evidenčné povinnosti musia splniť v nasledujúcich prípadoch:

- prevody hotovosti alebo cenných papierov znejúcich na doručiteľa v celkovej hodnote presahujúcej 20 miliónov lír;
- oddelené prevody hotovosti alebo cenných papierov znejúcich na doručiteľa, ktoré sa zdajú byť súčasťou tej istej transakcie, a ktorých celková čiastka presahuje 20 miliónov lír;
- otváranie účtov, vklady alebo iné obchodné vzťahy so sprostredkovateľom: v tomto prípade údaje musia byť tykajúce sa strán zaangažovaných v transakcii dané na osobu.

Výnimočne povinnosti identifikácie a evidencie neplatia keď:

- predchádzajúce transakcie a obchodné vzťahy prebiehajú medzi schválenými sprostredkovateľmi;
- platby sú vykonané štátnymi alebo verejnými subjektmi alebo v ich prospech;
- platby sa realizujú súdnemu doručovateľovi v súvislosti s vykonaním opatrení podľa ustanovení občianskeho procesného práva.

Informácie, ktoré musí poskytnúť sprostredkovateľ, zahŕňajú dátum, typ a výšku transakcie a osobné údaje osoby zadávajúcej príkaz a fyzickej alebo právnickej osoby, v mene ktorej sa tento príkaz zadáva. Tieto informácie musia byť evidované v informačnom archíve podľa článku 2 zákona o praní peňazí a článku 4, odsek 2 nariadenia ministerstva financií z 19. decembra 1991.

Podľa ďalšieho nariadenia ministerstva financií zo 7. júla 1992 sa musia údaje zhromaždené a uchovávané v informačnom archíve o príslušnom sprostredkovateľovi oznamovať každý mesiac *Národnej agentúre pre boj s praním špinavých peňazí* (UIC) na magnetickej páske alebo na diskete do dvadsiateho dňa druhého mesiaca nasledujúceho po dátume príslušnej transakcie. Aby sa úlohy pre UIC zjednodušili, UIC prideliť všetkým oprávneným sprostredkovateľom špecifický kód. Podľa nariadenia ministerstva financií z 29. októbra 1993 sú do oznamovacej povinnosti zahrnuté aj zahraničné korešpondenčné filiálky talianskych bánk a v prípade prevodov v hotovosti alebo cenných papierov znejúcich na doručiteľa v celkovej sume presahujúcej 20 miliónov lír musí sprostredkovateľ zaevidovať a oznámiť UIC kód pridelený zahraničnému korešpondentovi, kód krajiny, dátum, typ a výšku transakcie.

V prípade transakcií a obchodných vzťahov medzi oprávnenými sprostredkovateľmi v Taliansku na jednej strane a medzinárodnými organizáciami, zahraničnými vládnymi subjektmi a zahraničnými filiálkami finančných ústavov na druhej strane je potrebné UIC oznámiť kód zahraničného korešpondenta, kód krajiny zahraničného korešpondenta, dátum, typ a výšku transakcie.

Talianske zákonodarstvo trestá nesplnenie povinností, ktoré sú vymedzené všeobecnými normami, peňažnými a inými druhmi trestov.

Administratívne sankcie udeľuje Ministerstvo financií Talianska, ktoré sa spolieha na informácie zhromaždené UIC v súvislosti s monitorovacími činnosťami, ktoré vykonáva táto inštitúcia, aby zabezpečila dodržiavanie ustanovení a požiadaviek zákona o praní peňazí schválenými finančnými sprostredkovateľmi.

Vo **Francúzsku** podľa zákona č. 90-614 o praní peňazí z 12. júla 1990, článok 12, musia finančné inštitúcie pred otvorením akéhokoľvek účtu identifikovať držiteľa účtu a trvať na zhotovení nasledujúcich dokumentov uvedených v článku 2 nariadenia číslo 91-160 zo 16. februára 1991:

- Keď je držiteľ účtu súkromnou osobou, oficiálny doklad s fotografiou tejto osoby.

- Pre všetky spoločnosti a iné osoby, ktoré majú právnu subjektivitu, musia finančné inštitúcie vyžadovať zhotovenie originálu alebo overenej kópie oficiálneho dokumentu alebo výpisu zo stanov spoločnosti uvádzajúceho jej názov, zákonnú formu a sídlo, ako aj právomoci všetkých osôb, ktoré sú poverené konať v jej mene.

Finančné inštitúcie musia tiež podľa tých istých pravidiel identifikovať pravidelných alebo príležitostných klientov, ktorí požadujú vykonanie akejkoľvek transakcie zahŕňajúcej sumu presahujúcu 55 000 frankov, alebo ktoré požadujú otvorenie bezpečnostnej schránky. Okrem toho, podľa článku 3, odsek 4 citovaného nariadenia, keď sa finančnej inštitúcii zdá, že osoba požadujúca otvorenie finančného účtu alebo vykonávajúca transakciu nekoná vo svojom vlastnom mene, ale v mene tretej strany (s výnimkou, keď je táto osoba finančnou inštitúciou), inštitúcia môže požadovať informácie o totožnosti osoby alebo osôb, pre ktoré sa účet otvára, alebo pre ktoré sa transakcia vykonáva. V súvislosti so zhromažďovaním takýchto informácií finančné inštitúcie môžu požadovať predloženie všetkých dokumentov alebo iných dôkazov, ktoré budú považovať za potrebné.

Podľa článku 3 zákona o praní peňazí v znení zákona číslo 93-122 z 29. januára 1993, článok 72, finančné inštitúcie sú povinné oznámiť Národnej agentúre pre boj s práním špinavých peňazí Ministerstva hospodárstva Francúzska (TRACFIN) všetky peniaze evidované v ich účtovníctve, o ktorých sa zdá, že sú výsledkom nedovoleného obchodovania s drogami alebo činnosti zločineckých organizácií, ako aj všetky transakcie súvisiace s týmito peňažnými sumami, keď sa tiež zdá, že sú výsledkom nedovoleného obchodovania s drogami alebo činnosti zločineckých organizácií.

Národná agentúra TRACFIN potvrdí príjem prehlásenia v čase primeranom na vykonanie príslušnej transakcie a pripojí k potvrdenke oznámenie zaväzujúce finančnú inštitúciu, aby odložila vykonanie finančnej transakcie maximálne o 12

hodín. Ak potvrdenka nie je sprevádzaná takýmto oznámením, alebo keď na konci doby stanovenej oznámením ešte neexistuje rozhodnutie prezidenta parížskeho civilného súdu alebo vyšetrojúceho sudcu, finančná inštitúcia môže transakciu dokončiť.

Nedodržanie ohlasovanej povinnosti je najčastejšie sankcionované: a) pri neohlásení podozrenia; b) pri varovaní podozrivých klientov. Ktorýkoľvek zástupca finančnej inštitúcie, ktorý úmyselne informoval držiteľa účtu alebo osobu, ktorá dala príkazy na vykonanie transakcie, o existencii prehlásenia alebo o spôsobe, akým sa TRACFIN bude prehlásením zaoberať, môže byť potrestaný uložením peňažnej pokuty vo výške od 15 000 do 150 000 francúzskych frankov.

5. Implementácia systému eliminácie „prania špinavých peňazí“ v tranzitívnych ekonomikách – osobitne v Slovenskej republike

Smernica č. 91/308 EEC presne definuje, čo možno považovať za pranie peňazí. „Pranie peňazí znamená nasledujúce správanie, keď sa uskutoční úmyselne:

- prevod majetku s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti so zámerom ukryť alebo zamaskovať nezákonný pôvod majetku alebo pomoc akejkoľvek osobe, ktorá je zaangažovaná na páchaní takejto trestnej činnosti, aby sa vyhla zákonným následkom svojho činu;

- ukrytie alebo zamaskovanie pravého charakteru zdroja, miesta, použitia, pohybu a práv v súvislosti s majetkom alebo jeho vlastníctvom s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti;

- nadobudnutie, vlastníctvo alebo používanie majetku s vedomím v čase prijatia, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti;

- účasť na spáchaní, spolupráca pri spáchaní, pokus spáchať a pomoc, napomáhanie, uľahčenie alebo poskytnutie rady pri spáchaní akýchkoľvek činov uvedených v smernici.“

Pranie peňazí sa môže považovať za také dokonca aj vtedy, keď činnosti, ktoré vytvorili majetok určený na pranie, boli spáchané na území iného členského štátu alebo v tretej krajine.

Smernica v článku 3, odsek 1 a 2 ustanovuje:

„1. Členské štáty majú zabezpečiť, aby úverové a finančné inštitúcie vyžadovali identifikáciu svojich zákazníkov pomocou podporných dôkazov pri vstupe do obchodných vzťahov, osobitne keď sa otvára účet alebo účty sporenia, alebo keď sa ponúkajú zariadenia na bezpečné uloženie.

2. Požiadavka na identifikáciu sa vzťahuje aj na akúkoľvek transakciu so zákazníkmi, ktorí nie sú zákazníkmi uvedenými v odstavci 1, predstavujúcu sumu vo výške 15 000 eur alebo viac, keď sa transakcia vykonáva jednou operáciou alebo

viacerými operáciami, ktoré sa zdajú byť súvisiacimi. Keď suma nie je známa v čase, keď sa robí transakcia, príslušná inštitúcia má urobiť identifikáciu, len čo bude informovaná o sume, a má určiť, či sa dosiahol stanovený prah.“

Prah každej transakcie musí byť stanovený primerane národnej ekonomickej úrovni príslušnej krajiny, a nie pevne spojený so všeobecne prijatým prímerom (10 000 eur).

Slovenská finančná spravodajská jednotka⁵ (FIU) bola zriadená v roku 1996 na prijímanie a spracúvanie hlásení o neobvyklých obchodných operáciách (do 31. decembra 2000 iba hlásenia o podozrivých bankových operáciách) s cieľom detekcie prípadného prania špinavých peňazí, pričom následne postupuje informácie z hlásení príslušným orgánom polície na preverovanie, vyšetrovanie alebo stíhanie. Slovenská FIU je aktívnym členom Egmont Group.

Do súčasnosti FIU prijala viac ako 1 300 hlásení, z ktorých cca 7 % bolo využitých v prípadoch, keď bolo vznesené obvinenie. Od roku 1997 počet hlásení narastal (z počtu 217 na 483 v roku 2000, t. j. z približne 18 za mesiac v roku 1997 na priemerne 40 v roku 2000). Viac ako jedna štvrtina hlásení sa týkala zahraničného platobného styku.

Nárast hlásení súvisel aj s nadobudnutím účinnosti zákona NR SR č. 367/2000 Z. z. o ochrane pred legalizáciou a o zmene a doplnení zákonov, ktorý rozšíril povinnosť hlásiť neobvyklé obchodné operácie viazané mimo bánk, aj iné tzv. povinné osoby (§ 3 zákona č. 367/2000). V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že od roku 1994 túto oblasť podrobnejšie upravoval zákon č. 249/1994 o boji proti legalizácii príjmov z najzávažnejších, najmä organizovaných foriem trestnej činnosti a v júli 1997 bola k nemu vydaná vykonávacia vyhláška č. 181/1997 o podozrivých bankových operáciách.

Za obdobie účinnosti tohto zákona však nedošlo k úplnému naplneniu očakávaných cieľov a vyvstala potreba zákon novelizovať. Lepšie predpoklady na boj proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti, resp. praniu špinavých peňazí vytvoril už uvedený zákon č. 367/2000, ktorý bol prijatý v októbri 2000 a účinnosť nadobudol od 1. 1. 2000.

Potreba novelizácie zákona č. 249/1994 vyplynula z jeho vecných nedostatkov, ktoré potvrdila predovšetkým aplikačná prax, ako aj z dôvodu, že hodnotiace komisie orgánov Európskeho spoločenstva a Rady Európy v poslednom období konštatovali, že súčasná podoba zákona nie je plne kompatibilná s Direktívou Rady Európskeho spoločenstva číslo 91/308/EEC (zo dňa 10. júna 1991) o predchádzaní používania finančného systému na pranie špinavých peňazí, ako aj s obdobnými

⁵ V organizačnom členení Ministerstva vnútra SR sa nazýva *odborom finančného spravodajstva* Úradu finančného spravodajstva SKFP Prezídia Policajného zboru.

zákonmi v krajinách Európskej únie. Išlo o nasledovné okruhy problémov, ktoré bránili plnej aproximácii tejto právnej normy s právnym poriadkom Európskej únie:

- ohlasovacia povinnosť podozrivých bankových operácií bola uložená len bankám ako jedinej súčasť finančného systému;
- absencia inštitútu kontrolného orgánu, ktorý by mal zabezpečovať účinnú kontrolu dodržiavania povinností uložených týmto zákonom;
- absencia možnosti uložiť sankciu za neplnenie povinností uvedených v zákone;
- neexistencia práva alebo možnosti zdržať realizáciu finančnej operácie jednak zo strany banky, jednak zo strany kontrolných orgánov v prípade odôvodneného podozrenia, že súvisí s legalizáciou príjmu z trestnej činnosti;
- stále existujúca možnosť otvárania a vedenia anonymných účtov (vkladných knížiek na doručiteľa).

Okrem už spomínaného prijatia nového zákona 367/2000, ktorý odstránil tieto nedostatky, bol novelizovaný aj Trestný zákon, kde bola definovaná aj nová skutková podstata trestného činu – § 252a, ktorou sa trestným stáva neohlásenie neobvyklej obchodnej operácie alebo neoznámenie legalizácie príjmu z trestnej činnosti.

V súčasnosti je pred nadobudnutím platnosti novela zákona č. 367/2000 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti, ktorá plne korešponduje so zmenami uvedenými v *Smernici Európskeho spoločenstva* č. 2001/97/EC (schválenej Európskym parlamentom a Radou Európskeho spoločenstva dňa 4. 12. 2001), ktorá novelizovala Smernicu, resp. Direktívu Rady Európy č. 91/308/EEC o zabránení zneužívania finančného systému na pranie špinavých peňazí.

Novelou predmetného zákona bude rozšírený okruh tzv. povinných osôb, ktoré musia hlásiť neobvyklé obchodné operácie; bude pre ne stanovená povinnosť hlásiť aj neobvyklé obchodné operácie, pri ktorých je podozrenie z financovania terorizmu; bude sa riešiť otázka identifikácie a zisťovania skutočného vlastníka finančných prostriedkov, problematika neuplatňovania právnej zodpovednosti v prípadoch dobromyseľného plnenia niektorých povinností uložených týmto zákonom povinným osobám, zdržania vykonania neobvyklej obchodnej operácie a podobne.

V *Českej republike* zákon č. 61/1996 (opatrenia proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti) okrem iného ukladá všetkým finančným inštitúciám identifikáciu zákazníka pri uzatvorení transakcií presahujúcich 500 000 CZK (približne 15 625 USD), hoci zákon o bankách striktné požaduje identifikáciu zákazníka, keď sa vykonáva transakcia presahujúca 100 000 CZK (približne 3 125 USD).

V *Litve* je prah približne 50 000 litovských menových jednotiek – lita (čo je približne 12 500 USD).

Niekedy však prah nie je vhodný pre interný ekonomický trh: na *Slovensku* je limit 300 000 SKK, čo asi primerane nezachytáva *smurfing*.⁶

Z tohto hľadiska je tiež zaujímavé krátko sa zmieniť o situácii v *Rumunsku*. V tejto krajine sú požiadavky na identifikáciu zákazníka stanovené zákonom č. 21/1999 pre každú hotovostnú alebo bezhotovostnú operáciu v lei alebo v zahraničnej mene ekvivalentnej 10 000 eur, alebo keď existujú informácie, že účelom transakcie je pranie peňazí. Prah požiadaviek na identifikáciu zákazníka sa vzťahuje iba na právnické osoby, hoci táto povinnosť by mala platiť aj pre fyzické osoby podľa zákona. Navyše, prah 10 000 eur sa zdá byť pre rumunskú ekonomiku príliš vysoký.

Záver

Prezentovaná analýza prináša dôkaz o tom, že v súvislosti s formuláciou základných prvkov komplexnej a mnohostrannej stratégie s orientáciou na potenciálne narušenie ekonomickej sily, plynúce z prania obrovského množstva finančných prostriedkov generovaných páchaním závažnej trestnej činnosti, sa na medzinárodnej úrovni dosiahol v relatívne krátkom čase významný pokrok. Takto sa v oblasti, ktorá má značný dosah na vnútroštátny trestný systém, ako aj na ekonomickú politiku, dosiahol nebyvalý stupeň vzájomnej harmonizácie.

Treba však brať do úvahy, že toto je oblasť, ktorá je dynamická už svojou povahou, a že s rastúcou prepracovanosťou metód prania špinavých peňazí bude potrebné realizovať inovácie a zmeny v charaktere a rozsahu dosiaľ vyvinutých protopatrení. Pretože s úspešným postupom koordinácie preventívnych vládnych opatrení príde organizovaný zločin k záveru, že najlepšou odpoveďou na zvýšenú kooperáciu jednotlivých vlád je upevniť celosvetovú zločineckú kooperáciu. Výsledok tohto boja bude mať veľký vplyv na fyzický a psychický blahobyt príslušníkov spoločnosti ako celku.

Na zabezpečenie účinného a efektívneho boja s fenoménom prania špinavých peňazí musia aj finančné inštitúcie prijať interné predpisy stanovujúce postupy, ktoré sa majú dodržiavať v záujme splnenia povinností uložených zákonom o praní peňazí. Všeobecne záväzný predpis obvykle stanovuje špecifické oblasti, ktoré interné pravidlá musia dopĺňať. Pretože nech by akýkoľvek systém prijala konkrétna krajina s konečnou platnosťou, obvykle vykazuje celý rad spoločných znakov s inými krajinami. To je spravidla kvôli tomu, že príslušná krajina prijala

⁶ V širšom slova zmysle *smurfing* znamená, že pri praní peňazí sa transakcia rozloží na viaceré časti, z ktorých každá časť sa môže zaradiť buď pod požiadavky povinnej identifikácie, alebo pod požiadavky povinného oznamovania.

odporúčania na boj proti praniu peňazí stanovené jednou alebo viacerými medzinárodnými iniciatívami. Tieto spoločné charakteristické znaky zahŕňajú:

- *identifikáciu zákazníka* – keď sa vytvára vzťah otvorením účtu alebo poskytnutím inej služby vrátane ochrany cenných papierov a bezpečnostných schránok, má sa vyvinúť primerané úsilie, aby sa určila pravá totožnosť zákazníka (to znamená „poznajte svojho zákazníka“), ktorý požaduje službu;

- *dodržanie legislatívy a spolupráce s represívnymi orgánmi* – podnikanie sa má vykonávať v súlade s vysokými etickými štandardmi a miestnymi zákonmi a predpismi týkajúcimi sa finančných transakcií; finančné inštitúcie majú úzko spolupracovať so svojimi národnými represívnymi orgánmi v povolenom rozsahu bez porušenia zásady dôvery k zákazníkovi a naopak;

- *evidencia a systémy* – finančné inštitúcie majú realizovať špecifické postupy na uchovanie interných záznamov o transakciách a vytvoriť účinné prostriedky na testovanie všeobecného dodržiavania a hlásenie podozrení atď. príslušným represívnym orgánom;

- *školenie personálu* – je vhodné, aby sa venovala pozornosť školeniu personálu a jeho permanentného vzdelávania v postupoch inštitúcie na uľahčenie rozpoznavania a ohlasovania podozrivých transakcií v súlade s miestnymi zákonmi a predpismi.

Došlo 31. 5. 2001

Literatúra

- [1] BAILHACHE, P.: Offshore bankovníctvo – priateľ či nepriateľ? In: Program Britského spoločenstva pre vzájomnú pomoc pri vykonávaní spravodlivosti. [Štvrté stretnutie súdnych úradníkov malých štátov Britského spoločenstva.] Londýn: Úrad Britského spoločenstva národov 1991.
- [2] CULLEN, P. J.: Vysvetľujúca správa o konvencii o praní, vyhľadávaní a konfiškácii finančných ziskov pochádzajúcich z trestnej činnosti. Strasburg: Rada Európy 1993.
- [3] Direktíva Rady Európskeho spoločenstva č. 91/308/EEC a č. 2001/97/EC.
- [4] GILMORE, W.: Medzinárodný boj proti praniu špinavých peňazí. Úrad Britského spoločenstva národov. Cambridge: International Press 1992.
- [5] PECCHIOLO, R.: Medzinárodná justičná pomoc. Oxford: Clarendon Press 1992.
- [6] POWIS, E. R.: Jak se perou špinavé peníze. Praha: Victoria Publishing 1992.
- [7] ROBINSON, J.: Pánové z prádelny špinavých peněz. Praha: Columbus 1995.
- [8] STIERANKA, J.: Pranie špinavých peňazí. Bratislava: EPOS 2001.
- [9] Správa OSN z roku 1988: Boj proti medzinárodnému obchodu s drogami.
- [10] Zákon č. 367/2000 Z. z. o prevencii pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti.
- [11] Zákon č. 249/1994 Z. z. o legalizácii príjmov v znení neskorších predpisov.
- [12] Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.
- [13] Zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.
- [14] Zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom v znení neskorších predpisov.
- [15] Zákon č. 61/1996 Sb. o niektorých opatreniach proti legalizácii výnosu z trestnej činnosti.

LEGAL, INSTITUTIONAL AND INTERNATIONAL ASPECTS OF MONEY LAUNDERING ELIMINATION

Ignác OLEXÍK

The size, number and knowledge of today's financial markets is growing faster than ever before. Enormous growth in the demand for financial products, new ways of financing, penetration into new markets and newly automatized trading and payments systems that are applicable both internationally and nationally led to the extraordinarily quick development of financial markets, there are various measures against money laundering.

The first impulse for the creation of a coordinated international endeavour against money laundering came to its existence in the 1980s with the main emphasis to solve the distribution of drugs. In this context, the highest priority was given to the strategy aimed at dismantling the organization engaged in drug distribution nets, their administration and economic power.

The results so far reveal that every strategy against money laundering must, besides the utilization of traditional instruments of criminal law, embrace participants of the financial sector to the possibly large extent. From the two factors mentioned above, it implies that national initiatives against money laundering on themselves can not be sufficient given the fact in mind that one of the most important assumptions for the successful money laundering is the masking of evidence material and direction of financial flows.

The first great step, in this regard, was taken by the UN convention in Vienna in 1988, which characterized trading with narcotics materials as illegal. This significant instrument which has an international level and has been so far ratified by around 100 countries. This certainly had and has a tremendous impact on the future development of the fight against money laundering and should be taken by member countries as a minimum standard and should therefore be respected.

Despite the fact that the Vienna convention in 1988 was a very important first step, the other equally important step was taken by the Council of Europe, which signed the convention on money laundering in 1990. The objective was linked to searching and confiscation of the resources resulting from illegal activities. The expert commission, which proposed the convention to the Council of Europe, has from the very beginning agreed that the obligation of the convention be beyond the framework of the trade with drugs. Since 1990, there is a permanently growing effort to separate money laundering from trading with drugs, which is reflected in the adoption of legislations on the national level of member countries. For instance, while in 1992 only a handful of the 26 member countries of the FATF put on trial against money laundering, in 1993 already 10 countries adopted legislative measurement upon which money laundering coming

from any serious criminal activity or a criminal activity that generates high profit to be considered as a criminal activity.

The above mentioned internal legislation development of member countries of the EU found its feedback also in the direction of EU in June 1990 on the prevention of using financial systems for money laundering purposes. The developments on national and international levels show the reality that the vast majority of analysts and officers in the state and legislative administration realizes that the political and practical disadvantages of a limited approach in dealing with money laundering. In a global context, most sophisticated methods of money laundering give a justification for international cooperation, which also allows a state to put on trial an individual for taking part in money laundering even if it took place outside of the home country.

One of the most important organizations in this regard is the special agent for financial operations (FATF). FATF has been established on the meeting of the head of states and governments of seven industrialized countries (G7) together with the president of the European Commission in July 1989 in Paris. From that on the number of member countries grew to 26 member countries of OECD, other countries with significant share in world finance, members of the European Commission and the Council for cooperation of the Gulf region. Thanks to its enormous contribution, the publication of the 40th proposal in the report in February 1990, FATF became the most important international organization from the viewpoint of policy formulation for the fight against money laundering and the mobilization of global knowledge in relation to the complexity of the problem in bringing down this sophisticated form of criminality.

In spite of this initiative it is necessary to say that the scale and methods of using legislation and rules against money laundering is different from country to country. The rules against money laundering in some countries include only money earned from the activities related to illegal trade with drugs. Others are also related to other even more serious forms of criminal activities, that include financial criminal activities in their legislation measures on money laundering. Based on this, the preventive system that impacts on the bank may more or less be classified as follows:

- the system of announcing the size of transaction.
- the system of announcing of a suspicious transaction.
- hybrid system.

In the other part of the article we analyse the systems of some economically developed states, which have established organs for the fight against money laundering: In the *United States*, there are six organizations operating under the umbrella of the ministry of interior that are dealing with financial criminal activity (FinCEN). The objective of FinCEN is mainly to gathering, analysing and disseminating information about financial criminal activities. In *Great Britain*, there is no clear system for information between financial institutions, which could create a uniform front for the fight against

money laundering. A responsible individual who is employed in a financial institution may advance information regarding his knowledge or suspicion only under the framework of existing laws and he is not allowed to advance any information to his colleagues nor his acquaintances in other financial institutions. In *Spain*, the law 19/1993 states that all institutions, which are undertaking such transactions must identify not only their customers on time of the establishment the trade relationship but also all their customers, who wish to undertake a multiple transaction with the exception of transactions that have a specific nature by law. In *Italy*, the identification and evidence obligations must be fulfilled in the following cases:

- transfer of cash or securities for holders in the total amount higher than 20 mil. Lira (now equivalent in Euro).
- The separation of cash transfer of securities for a holder in the total amount that is higher than 20 mil Lira.
- Opening of account, deposit or other trade relationship with the mediator. Under such circumstances, the data that are linked to the interested parties should be on personal basis.

In *France*, bases on the law No.90-614 on money laundering in June 12, 1990, financial institutions must identify all the bearers of an account before they opened the account or opportunistic clients, who demand whatever transactions that surpasses the amount 55 000 French Frank or who simply demand for the opening safety box.

In *Slovakia* the financial secret agent (FIU) was created in 1996 with the aim of gathering and processing the declaration regarding unusual trade transactions (until 31. December 2000 only with declaration of unusual banking operations). The main objective is to detect any potential money laundering activities and eventually transferring the matter to the police for proving, putting on trial or arresting. The Slovak FIU is the active member of the Egmont Group. Until the present date, FIU received more than 1 300 declaration of which 7 per cent was used for putting on trial.

In general, it is possible to conclude that regardless of the kind of system ratified by whichever country, there are common procedures and experiences: customer identification, respect for law, and cooperation with a repressing organs, gathering of evidences and the storage of registration in transaction and the training of the personnel for the simplification of processing and declaration of suspicious transactions that are in line with the law and regulations of the given country.